

Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami

Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami

Prawo do bezpiecznej i czystej wody pitnej i urządzeń sanitarnych jest prawem człowieka, niezbędnym do pełnego cieszenia się życiem i korzystania ze wszystkich praw człowieka”

(Zgromadzenie Ogólne ONZ Rezolucja nr 64/292 z dnia 3 sierpnia 2010 r.)

Woda

Każdy z nas chciałby żyć w czystym, nieskażonym środowisku, pić czystą wodę, oddychać czystym powietrzem, kąpać się w czystych jeziorach, rzekach i morzu. Dbanie o środowisko to przede wszystkim odpowiedzialność, myślenie o przyszłości i pozostawienie czystego świata przyszłym pokoleniom. Można to osiągnąć globalnie, ale i w każdym gospodarstwie rolnym i domowym.

Gospodarowanie zasobami wodnymi

Zaledwie 0,03% zasobów wodnych Ziemi stanowi czysta woda pitna. Woda jest jednym z najcenniejszych skarbów, jakie posiadamy, ponieważ nie można jej zastąpić niczym innym. Zasoby wodne w Polsce są dość skromne. Odnawialne zasoby słodkiej wody wynoszą 1600 m³ na mieszkańca (średnia roczna z wielolecia, GUS 2016). To poniżej poziomu krytycznego, który wynosi 1700 m³ na mieszkańca. Wśród krajów Unii Europejskiej tylko trzy kraje mają niższy poziom. To Republika Czeska (1500 m³), Cypr (400 m³) i Malta (200 m³). Dlatego musimy pamiętać o jak najbardziej efektywnym wykorzystaniu wody i jej ochronie przed zanieczyszczeniami.

Korzystanie z wód

Ze względu na niezbyt wysokie zasoby wodne w Polsce, korzystanie z wód powinno odbywać się w sposób oszczędny i racjonalny. Obowiązek dążenia do unikania strat wody polega na jej właściwym wykorzystaniu oraz na wprowadzaniu nowoczesnych urządzeń technicznych.

Wody dzielimy na powierzchniowe i podziemne:

- wody powierzchniowe:

- wody płynące – to ciekł naturalne (rzeki, strugi, strumienie, potoki, wody płynące w sposób ciągły lub okresowy naturalnymi lub uregulowanymi korytami), wody w kanałach oraz źródła, z których ciekł biorą początek, wody znajdujące się w jeziorach czy innych naturalnych zbiornikach wodnych o ciągłym, bądź okresowym, naturalnym dopływie lub odpływie wód powierzchniowych oraz zbiorniki sztuczne usytuowane na wodach płynących,
- wody stojące – to wody znajdujące się w jeziorach oraz innych naturalnych zbiornikach wodnych niezwiązanych bezpośrednio, w sposób naturalny z powierzchniowymi wodami płynącymi,
- wody podziemne, to wszystkie wody znajdujące się pod powierzchnią ziemi w strefie nasycenia, w tym wody gruntowe pozostające w bezpośredniej styczności z gruntem lub podglebiem.

Wody, z wyjątkiem wód morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych, są wodami śródlądowymi.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 i 2180 z późn. zm.)

Reguluje gospodarowanie wodami, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi. Ustawa reguluje też sprawy własności wód oraz gruntów pokrytych wodami, a także zasady gospodarowania tymi składnikami w odniesieniu do majątku Skarbu Państwa.

Zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z tymi zasobami. Korzystanie z wód to używanie ich na potrzeby ludności oraz gospodarki, które nie może powodować pogorszenia stanu wód oraz ekosystemów od nich zależnych.

W szczególności nie może:

- naruszać ustaleń planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- powodować marnotrawstwa wody, marnotrawstwa energii wody,
- wyrządzania szkód.

Ze względu na sposób korzystania z wód, możemy podzielić je na:

- korzystanie powszechne – polegające na udostępnianiu człowiekowi możliwości korzystania z wód dla: wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych, wędkarstwa, dla zaspokajania jego potrzeb bytowych oraz potrzeb gospodarstwa domowego lub rolnego, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych. Są nim objęte wszystkie śródlądowe wody powierzchniowe oraz morskie wody wewnętrzne, stanowiące własność państwa.
- korzystanie zwykłe – polegające na korzystaniu z wody stanowiącej własność właściciela gruntu oraz z wody podziemnej znajdującej się w jego gruncie, jeśli pobór nie przekracza ilości 5 m³/dobę (nie wymaga się wówczas pozwolenia wodnoprawnego) w celu zaspokojenia potrzeb własnego gospodarstwa domowego czy gospodarstwa rolnego.

Nie dotyczy to działań, na które potrzebne są osobne pozwolenia, związane z:

- nawadnianiem gruntów lub upraw wodą podziemną za pomocą deszczowni,
- poborem wody powierzchniowej lub podziemnej w ilości większej niż 5 m³/dobę,
- korzystaniem z wód na potrzeby działalności gospodarczej,
- rolniczym wykorzystaniem ścieków lub wprowadzaniem do wód lub do ziemi oczyszczonych ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³/dobę,
- wykonywaniem urządzeń wodnych.

Korzystanie zwykłe z wód to:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie nie przekraczającej w ilości 5 m³/dobę (nie wymaga się wówczas pozwolenia wodnoprawnego albo zgłoszenia wodnoprawnego),

- wprowadzenia ścieków do wód lub ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³/dobę, w celu zaspokojenia potrzeb własnego gospodarstwa domowego oraz gospodarstwa rolnego,
- wykonanie urządzeń wodnych do poboru wód podziemnych na potrzeby zwykłego korzystania z wód z ujęć o głębokości do 30 m,
- korzystanie szczególne – to korzystanie z wód wykraczające poza korzystanie powszechne lub zwykłe, gdzie pobór wody (powierzchniowej lub podziemnej) jest większy niż 5 m³/dobę. Szczególnym korzystaniem z wód objęte jest:
 - odwadnianie gruntów i upraw,
 - nawadnianie gruntów, upraw wodami w ilości większej niż 5 m³/dobę,
 - użytkowanie wód znajdujących się w stawach i rowach,
 - rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³/dobę,
 - korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej,
- usługi wodne – polegają na zapewnieniu gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą możliwość korzystania z wód w zakresie wykraczającym poza zakres powszechnego korzystania z wód, zwykłego korzystania z wód oraz szczególnego korzystania z wód.

Usługi wodnoprawne obejmują:

- pobór wód podziemnych lub powierzchniowych niezależnie od celu przeznaczenia pobranej wody oraz od ilości pobranych wód,
- piętrzenie, magazynowanie lub retencjonowanie wód podziemnych i powierzchniowych oraz korzystanie z tych wód,
- uzdatnianie wód powierzchniowych i podziemnych oraz ich dystrybucję,
- odbiór i oczyszczanie ścieków,
- wprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, obejmujące także wprowadzanie ścieków do urządzeń wodnych,
- korzystanie z wód do celów energetyki, w tym energetyki wodnej.

Wydawanie zezwoleń wodnoprawnych

Pozwolenie wodnoprawne to decyzja administracyjna, wydawana na podstawie Kodeksu Postępowania Administracyjnego. Pozwolenie jest wydawane na wniosek zainteresowanego korzystaniem z wód lub urządzeń wodnych.

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozwolenie wodnoprawne jest wymagane na szczegółowe korzystanie z wód.

Organem właściwym w sprawie zgód wodnoprawnych jest (według ustawy kodeks postępowania administracyjnego):

- dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich,
- dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich,
- kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich w sprawie zgłoszeń wodnoprawnych.

Gospodarstwo posiadające własne ujęcie wody powierzchniowej lub podziemnej, gdzie pobór przekracza 5 m³/dobę lub głębokość ujęcia wody przekracza 30 m, musi posiadać pozwolenie wodnoprawne.

Zgoda wodnoprawna jest udzielana przez:

- wydanie pozwolenia wodnoprawnego,
- przyjęcie zgłoszenia wodnoprawnego,
- wydanie oceny wodnoprawnej,
- wydanie decyzji, o której jest mowa w art. 77 ust. 3 i 8 oraz art. 176.

Pozwolenia wodnoprawne to decyzja administracyjna wydawana na czas określony:

- 20 lat na szczególne korzystanie z wód,
- 10 lat na wprowadzenie wykorzystania ścieków do wód lub ziemi,
- 4 lata pozwolenia wodno prawne na wprowadzenie do wód lub do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych.

Sprawy pozwoleń wodnoprawnych leżą w kompetencjach Dyrektora RZGW Wód Polskich lub Dyrektorów Zarządów Zlewni.

Do Dyrektora RZGW Wód Polskich we Wrocławiu należy składać wnioski o pozwolenie w następujących przypadkach:

- jeżeli korzystanie z usług wodnych, wykonywanie urządzeń wodnych lub eksploatacja instalacji lub urządzeń wodnych są związane z przedsięwzięciami lub instalacjami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1219),
- na wykonanie budowli przeciwpowodziowych,
- na przerzuty wody i wykonanie niezbędnych do tego urządzeń wodnych,
- na wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
- na działania związane z rekultywacją wód powierzchniowych lub wód podziemnych,
- na wydobywanie z wód powierzchniowych, w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego, kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także na wycinanie roślin z wód lub brzegu,
- na wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych ścieków przemysłowych zawierających substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska określone w przepisach wydanych na podst. art. 100 ust. 1, pochodzących z eksploatacji instalacji związanej z przedsięwzięciami, o których mowa w art. 378 ust. 2a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska,
- jeżeli korzystanie z usług wodnych lub wykonywanie urządzeń wodnych odbywa się w całości lub w części na terenach zamkniętych w rozumieniu art. 3 pkt 40 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1219),
- pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 389, wymaganych dla przedsięwzięcia, jeżeli jest organem właściwym w sprawie jednego z pozwoleń,
- pozwoleń wodnoprawnych, o których mowa w art. 389, jeżeli dotyczą korzystania z wód i wykonywania urządzeń wodnych w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na śródlądowych wodach płynących.

We wszystkich pozostałych przypadkach wniossek należy składać do właściwego miejscowo Dyrektora Zarządu Zlewni

Procedura jest uregulowana przepisami ustawy Prawo Wodne (w szczególności art. 399-413), ustawą Kodeks postępowania administracyjnego oraz innymi przepisami, w zależności od sytuacji.

Na podstawie art. 389 pozwolenie wodnoprawne jest wymagane na:

- usługi wodne,
- szczególne korzystanie z wód,
- długotrwałe obniżenie poziomu zwierciadła wody podziemnej,
- rekultywację wód powierzchniowych lub podziemnych,
- wprowadzanie do wód powierzchniowych substancji hamujących rozwój glonów,
- wykonanie urządzeń wodnych,
- regulację wód, zabudowę potoków górskich oraz kształtowanie nowych koryt cieków naturalnych,
- zmianę ukształtowania terenu na gruntach przylegających do wód, mającą wpływ na warunki ich przepływu,
- prowadzenie przez wody powierzchniowe płynące, w granicach linii brzegu oraz przez wały przeciwpowodziowe obiektów mostowych, rurociągów, przewodów w rurociągach osłonowych lub przepustów,
- prowadzenie przez śródlądowe drogi wodne oraz przez wały przeciwpowodziowe napowietrznych linii energetycznych i telekomunikacyjnych.

Zgodnie z art. 390 ust. 1 Prawa wodnego pozwolenie wodnoprawne jest wymagane również na:

- lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nowych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i nowych obiektów budowlanych,
- gromadzenie na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią ścieków, odchodów zwierzęcych a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody oraz prowadzenie na tych obszarach odzysku lub unieszkodliwianie odpadów, w tym ich składowania, jeżeli wydano decyzję, o której mowa w art. 77 ust.3.

Ścieki

Ścieki to woda, która nie stanowi już bezpośredniej wartości dla celu, w jakim była używana lub produkowana, biorąc pod uwagę jej jakość, ilość lub czas występowania. Przez ścieki rozumie się odprowadzanie do wód lub do ziemi wody zużytej w szczególności na cele bytowe lub gospodarcze, a także wody opadowe lub roztopowe, czy ciekłe odchody zwierzęce z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy, przeznaczonych do rolniczego wykorzystania.

Na terenie gospodarstwa rolnego mogą powstawać ścieki:

- bytowe – ścieki z budynków mieszkalnych, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie, pochodzące z tych budynków,
- ciekłe odchody zwierzęce – odchody z chowu lub hodowli zwierząt z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy, przeznaczonych do rolniczego wykorzystania,
- wody opadowe i roztopowe – wody ujęte w szczelne, otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni. Wody opadowe lub roztopowe, pochodzące z dachów, mogą być wprowadzane do wód lub do ziemi bez oczyszczania.

Sposoby odprowadzania ścieków

Odprowadzanie ścieków z gospodarstwa domowego może odbywać się poprzez kanalizację zbiorczą lub indywidualną. Najlepsze dla środowiska jest zbiorcze odprowadzenie ścieków do oczyszczalni, jednak nie zawsze jest to możliwe, ze względu na brak odpowiedniej infrastruktury na wsi.

Gospodarstwa, które nie mają możliwości podłączenia do zbiorczej kanalizacji oraz nie posiadają przydomowej oczyszczalni ścieków, powinny być wyposażone w szczelne zbiorniki na nieczystości płynne, zwane szambami.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich

usytuowanie (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1065; zm.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1608.) określa warunki dotyczące zbiorników bezodpływowych – szamb na nieczystości ciekłe, które powinny mieć:

- nieprzepuszczalne dno i ściany,
- szczelne przykrycie z zamykanym otworem do usuwania nieczystości,
- odpowietrzenie wyprowadzone co najmniej 0,5 m ponad poziom terenu.

Nie dopuszcza się stosowania zbiorników na nieczystości ciekłe na obszarach podlegających szczególnej ochronie środowiska i narażonych na powódzie oraz zalewanie wodami opadowymi. Bezodpływowe zbiorniki powinny być opróżniane przy pomocy wozów asenizacyjnych, a ich zawartość dowożona do oczyszczalni ścieków. Działalność taka powinna odbywać się na podstawie umowy korzystania z usług wykonywanych przez zakład, będący gminną jednostką organizacyjną lub przedsiębiorcą posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych. Reguluje to Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. 2017 poz. 329, art. 6, ust. 1, 1a, 2).

Właściciele nieruchomości, którzy pozbywają się nieczystości ciekłych, mają obowiązek udokumentowania usług związanych z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych na nieczystości płynne. Dokumentacja ma formę umowy i dowodów uiszczenia opłat, zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1439). Przepisy nakładają na władze gminy obowiązek nadzoru i kontroli tej działalności.

Gospodarstwa, które nie mają możliwości podłączenia do kanalizacji, mogą być wyposażone w przydomową oczyszczalnię ścieków. Jest to urządzenie do biologicznego uzdatniania ścieków w miejscu ich powstania. Polecana dla terenów o rozproszonej zabudowie, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej jest zbyt kosztowna. Jest to rozwiązanie stosunkowo proste, efektywne i bezpieczne, pod warunkiem, że zostało właściwie zaprojektowane i wykonane oraz jest poprawnie eksploatowane.

W zależności od warunków terenowych, na których leży gospodarstwo, można budować oczyszczalnie biologiczne z różnego rodzaju filtrami

np. z filtrem korzeniowym, piaskowym czy glebowym lub nowocześniejsze, w technologii SBR z wykorzystaniem aeratorów. Przydomowe oczyszczalnie ścieków z drenażem rozsączającym lub skrzynią rozsączającą to dobre rozwiązanie dla wielu gospodarstw indywidualnych. Przy lokalizacji przydomowej oczyszczalni ścieków należy pamiętać, aby zachować minimalne odległości urządzeń oczyszczalni od elementów zagospodarowania terenu lub zabudowy.

Tabela 1. Minimalne odległości od urządzeń oczyszczalni

Lp.	elementy zagospodarowania lub zabudowy terenu	odległość w metrach [m]	
		od osadnika	od drenażu
1	granica posesji lub droga	2	2
2	dom mieszkalny	brak norm	5
3	studnia – ujęcie wody pitnej	15	30
4	wody gruntowe	brak norm	1,5
5	rurociągi z gazem	1,5	1,5
6	kable elektryczne	0,8	0,8
7	drzewa i krzewy	brak norm	3,0

Przepływowe, szczelne osadniki podziemne, stanowiące część przydomowej oczyszczalni ścieków gospodarczo-bytowych, służące do ich wstępnego ich oczyszczenia, mogą być sytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie budynków jednorodzinnych, pod warunkiem wyprowadzenia ich odpowietrzenia przez instalację kanalizacyjną, co najmniej 0,6 m powyżej górnej krawędzi okien i drzwi zewnętrznych w tych budynkach.

Oczyszczalnie ścieków o przepustowości do 5 m³/dobę, wykorzystywane na potrzeby własnego gospodarstwa domowego lub rolnego w ramach zwykłego korzystania z wód, są instalacją nie wymagającą pozwolenia wodnoprawnego. Jej eksploatacja wymaga zgłoszenia odpowiedniemu organowi – staroście powiatowemu zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 i 2180 z późn. zm.)

Gospodarstwa stosujące przydomowe oczyszczalnie ścieków muszą mieć aktualne analizy odprowadzanych ścieków, w zakresie wskaźników

zanieczyszczeń. Reguluje to Rozporządzenie z dnia 18 listopada 2014 r. r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2014 r. poz 1800 z późn. zm.).

W przypadku przeprowadzania w gospodarstwie kontroli w zakresie ochrony środowiska, gospodarstwo powinno dysponować wynikami analiz potwierdzającymi prawidłowe eksploataowanie oczyszczalni.

Rolnicze wykorzystanie ścieków i osadów ściekowych

Powstają one w ostatnich etapach oczyszczania ścieków bytowych w zbiorczych (gminnych, miejskich) sieciach kanalizacji i nie mogą pochodzić ze ścieków przemysłowych. Ścieki mogą być przeznaczone do rolniczego wykorzystania, jeżeli w wyniku ich podczyszczenia i po analizie próbek tych ścieków, wskaźnik biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT5) zostanie zredukowany co najmniej o 20%, a zawartość zawiesin ogólnych co najmniej o 50%. Jednocześnie ścieki te nie mogą stanowić zagrożenia dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych.

Podczyszczone ścieki muszą być wolne od obecności żywych jaj pasożytów i bakterii chorobotwórczych z rodzaju Salmonella. Ścieki i gleba przeznaczone do nawożenia nie mogą też zawierać ponadnormatywnych ilości metali ciężkich (określonych w przepisach rozporządzenia). Można je rozlewać w odległości nie mniejszej niż 100 m od budynków mieszkalnych oraz 20 m od dróg publicznych. Dawkę osadu ściekowego wylicza się dla ustalonej powierzchni gruntu i dla każdej badanej objętości komunalnych osadów ściekowych, na podstawie wyników badań próbek osadów i gleby. Przepisy zawiera rozporządzenie z dnia 6.02.2015 roku w sprawie komunalnych osadów ściekowych. (Dz.U. rok 2015, nr 0, poz. 257).

Badanie gleby obejmuje analizę odczynu gleby pH, zawartości fosforu i metali ciężkich. Dawka zależy też od rodzaju gleby i sposobu jego użytkowania, a także od zapotrzebowania roślin na azot i fosfor.

Nie może być wyższa niż 3 Mg s.m./ha/rok. Wymagana wartość pH gleby w uprawach rolniczych, na których planowane jest zastosowanie osadów ściekowych, nie może być mniejsza niż 5,6.

Osady należy wprowadzić do gleby równomiernie, najpóźniej następnego dnia po ich przetransportowaniu, po zbiorach roślin rolniczych. Wymogi co do składu jakościowego osadu są mniej rygorystyczne w przypadku ich wprowadzania do gleby, na której są uprawiane rośliny nieprzeznaczone do spożycia przez ludzi.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 797)

Gospodarka odpadami

Odpady – to substancje lub przedmioty, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Ze względu na sposób powstawania, mamy między innymi odpady:

- komunalne,
- obojętne,
- ulegające biodegradacji,
- weterynaryjne,
- zielone.

W Dzienniku Ustaw z dnia 3.01.2020 r. zostało opublikowane Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów. Rozporządzenie to nie wprowadza zasadniczych zmian do obowiązującego katalogu odpadów (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9.12.2014 r.). Dodane zostało kilka nowych kodów odpadów niebezpiecznych (tzw. z gwiazdką), takie jak rtęć metaliczna, odpady z budów i remontów, zawierające PCB. Konieczność wydania tego rozporządzenia wynikała ze znowelizowanej 24.11.2017 r. ustawy o odpadach, która zobowiązała ministra do zaktualizowania odnośnych aktów wykonawczych do dnia 6.01.2020 r. Rozporządzenie weszło w życie od 6.01.2020 r.

Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów, zawiera katalog odpadów wraz z listą odpadów niebezpiecznych oraz sposób klasyfikowania odpadów. Katalog dzieli odpady, w zależności od źródła ich powstawania, na 20 grup, wśród których wyodrębnia podgrupy odpadów i rodzaje odpadów, którym przypisuje się

dwu-, cztero- i sześciocyfrowe kody. Jednocześnie klasyfikuje wszystkie odpady na niebezpieczne i inne niż niebezpieczne. Podział ten ma podstawowe znaczenie dla praktycznego stosowania przepisów o odpadach.

Do odpadów niebezpiecznych, które mogą powstawać na terenie gospodarstwa należą np.

- zwierzęta padłe i ubite z konieczności oraz odpadowa tkanka zwierzęca, wykazujące właściwości niebezpieczne,
- odpady z diagnozowania, leczenia i profilaktyki weterynaryjnej:
 - chemikalia, w tym odczynniki chemiczne, zawierające substancje niebezpieczne,
 - leki cytotoksyczne i cytostatyczne,
 - inne odpady, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt,
- opakowania po środkach ochrony roślin I i II klasy toksyczności,
- zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy (np. świetlówki),
- oleje hydrauliczne, silnikowe, przekładniowe i smarowe,
- baterie i akumulatory ołowiowe,
- odpadowe materiały izolacyjne i konstrukcyjne zawierające azbest.

Do odpadów innych niż niebezpieczne, charakterystycznych dla działalności rolniczej należą:

- zwierzęta padłe i odpadowa tkanka zwierzęca, stanowiące materiał szczególnego i wysokiego ryzyka inne niż wymienione w grupie odpadów niebezpiecznych,
- zwierzęta padłe i ubite z konieczności,
- odpady metalowe,
- opakowania z papieru i tektury,
- opakowania z tworzyw sztucznych,
- opakowania z drewna, szkła i tekstyliów,
- ubrania ochronne, tkaniny do wycierania,
- przeterminowane leki
- inne niż wymienione w grupie odpadów niebezpiecznych,
- odpady komunalne.

Spśród wymienionych wyżej odpadów, szczególną uwagę należy zwrócić na gospodarowanie następującymi z nich:

- Oleje odpadowe

Oleje odpadowe zbiera się osobno, o ile jest to technicznie wykonalne. Odpady olejowe powinny być w pierwszej kolejności poddane odzyskowi poprzez regenerację. Jeżeli regeneracja jest niemożliwa ze względu na stopień zanieczyszczenia olejów, to powinny zostać zastosowane inne procesy ich odzysku, bądź ich unieszkodliwianie. O ile posiadacz olejów odpadowych powstałych w toku jego działalności gospodarczej (rolnik), nie jest w stanie wykonać tych obowiązków we własnym zakresie, powinien przekazać te odpady podmiotowi gwarantującemu ich zagospodarowanie zgodne z prawem. Nie wolno zrzucać olejów odpadowych do wód, gleby czy ziemi.

- Odpady weterynaryjne

Sposoby postępowania z odpadami weterynaryjnymi, czyli odpadami powstającymi w związku z badaniem i leczeniem zwierząt lub świadczeniem usług weterynaryjnych, określa Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie rodzajów odpadów medycznych i weterynaryjnych, których poddawanie odzyskowi jest dopuszczalne (Dz. U. z 2015 r., poz. 1116).

- Zwierzęta padłe

Sposób postępowania ze zwierzętami padłymi określają ustawy o odpadach oraz o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a także przepisy weterynaryjne. Unieszkodliwianie padłych zwierząt, pochodzących z gospodarstw indywidualnych lub wielkotowarowych, może być realizowane wyłącznie w zakładach utylizacyjnych, posiadających zezwolenie i spełniających warunki do utylizowania takich odpadów oraz dysponujących specjalistycznymi środkami transportu do ich przewozu.

Padłe zwierzęta nie mogą być zakopywane w ziemi lub zagrzebywane w przyzmach obornika czy kompostu.

- Odpadowe materiały izolacyjne i konstrukcyjne zawierające azbest:

Azbest, w poprzednich latach powszechnie stosowany w budynkach inwentarskich, jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla środowiska. Ustawa zakazuje wprowadzania do obrotu lub ponownego wykorzystywania tej substancji. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.) zakazuje produkcji wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31, §2 i §3), dopuszcza się wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi do 31 grudnia 2032 roku. Również w terminie do 31 grudnia 2032 r. instalacje lub urządzenia zawierające azbest oczyszcza się przez usunięcie wyrobów zawierających azbest lub ich wymianę na bezazbestowe w sposób niestwarzający zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi.

Wyroby zawierające azbest, instalacje lub urządzenia zawierające azbest oraz usunięte wyroby zawierające azbest, inwentaryzuje się poprzez sporządzenie spisu z natury na formularzu „Informacje o wyrobach zawierających azbest”. Osoba fizyczna niebędąca przedsiębiorcą przedkłada informację o wyrobach zawierających azbest, stanowiącą załącznik nr 3 do rozporządzenia Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 31 i co roku, w terminie do 31 stycznia wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

„Informację o wyrobach zawierających azbest” sporządza się w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej właściwemu organowi,
- drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji. W przypadku przedsiębiorcy informacja taka składana jest do marszałka województwa.

• Odpady komunalne:

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Podstawowe regulacje w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi zawarte są w ustawie o odpadach oraz Ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439).

Sposoby postępowania z odpadami

Każdy, kto podejmuje działania powodujące lub mogące powodować powstawanie odpadów, powinien takie działania planować i projektować. Mają być one prowadzone przy użyciu takich sposobów produkcji lub form usług oraz surowców i materiałów, aby w pierwszej kolejności zapobiegać powstawaniu odpadów lub ograniczać ich ilość i negatywne oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi oraz na środowisko, przy wytwarzaniu produktów, podczas i po zakończeniu ich użycia.

Sposoby postępowania z odpadami obejmują kolejno etapy:

- zapobiegania powstawaniu odpadów,
- przygotowywanie ich do ponownego użycia,
- recyklingu,
- innych procesów odzysku,
- unieszkodliwiania.

Odpady, których powstaniu nie udało się zapobiec, posiadacz odpadów jest obowiązany w pierwszej kolejności poddać odzyskowi. Odzysk polega w pierwszej kolejności na przygotowaniu odpadów przez ich posiadacza do ponownego użycia lub poddaniu recyklingowi, a jeżeli nie jest to możliwe z przyczyn technologicznych lub jest nieuzasadnione z przyczyn ekologicznych lub ekonomicznych – poddaniu innym procesom odzysku.

Przez recykling rozumie się też recykling organiczny, polegający na obróbce tlenowej, w tym kompostowaniu lub obróbce beztlenowej odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub metan. Składowanie na składowisku odpadów nie jest traktowane jako recykling organiczny.

Odpady, których poddanie odzyskowi nie było możliwe, posiadacz odpadów ma obowiązek unieszkodliwić. Unieszkodliwianiu poddaje się te odpady, z których uprzednio wysegregowano odpady nadające się do odzysku.

Składowane powinny być wyłącznie te odpady, których unieszkodliwienie w inny sposób było niemożliwe.

Utrzymywanie czystości i porządku w gospodarstwach i gminach

Zadania gminy oraz obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie utrzymania czystości i porządku określa Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1439) i ustawa o odpadach.

Każda gmina powinna mieć uchwalony regulamin utrzymania czystości i porządku na swoim terenie. Regulamin ten jest aktem prawa miejscowego, który uchwała rada gminy, po wcześniejszym zasięgnięciu opinii państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

Do zadań gminy należy między innymi:

- utrzymanie czystości i porządku w gminie,
- objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,

- ustanowienie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, obejmujące odpady typu: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe i odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym opakowania ulegające biodegradacji,
- tworzenie punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, a także wskazują miejsce, prowadzenia zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- udostępnianie na stronie internetowej urzędu gminy oraz w sposób zwyczajowo przyjęty informacje o:
 - podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,
 - miejscach zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania,
 - punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
 - zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych,
- zbieranie, transport i unieszkodliwianie zwłok bezdomnych zwierząt,
- prowadzenie ewidencji: (zbiorników bezodpływowych na ścieki i przydomowych oczyszczalni ścieków celem opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej, umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości,
- zapewniają budowę, utrzymanie i eksploatację własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (zgodnie z przepisami),
- zapewniają osiągnięcie odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Gminy mają obowiązek osiągnąć do 31 grudnia 2020 r. odpowiedni:

- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych typu papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło, w wysokości co najmniej 50% wagowo,
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych, w wysokości co najmniej 70% wagowo.

Do obowiązków właścicieli nieruchomości należy między innymi:

- wyposażenie nieruchomości w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych oraz utrzymywanie tych pojemników w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym,
- przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej lub, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych – przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych,
- zbieranie odpadów komunalnych, powstałych na terenie nieruchomości zgodnie z wymaganiami określonymi w regulaminie,
- pozbywanie się zebranych na terenie nieruchomości odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych w sposób zgodny z przepisami
- uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, bezpośrednio przy granicy nieruchomości,
- realizację innych obowiązków określonych w regulaminie gminnym. Nadzór nad realizacją obowiązków nałożonych na właścicieli sprawuje wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Wykonywanie tych obowiązków podlega egzekucji administracyjnej.

Zasady segregowania odpadów komunalnych

Główne cele ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach to przede wszystkim upowszechnienie segregacji odpadów przez mieszkańców oraz zmniejszenie ilości składowanych odpadów komunalnych m.in. poprzez zapewnienie powstania odpowiednich instalacji do ich odzysku lub unieszkodliwiania. Ponadto Polska została zobowiązana do osiągnięcia odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, kierowanych do składowania (do 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35%), a także poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia oraz odzysku innymi metodami papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła (do 31 grudnia 2020 r. – 50%), a także innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych (do 31 grudnia 2020 r. – 70%).

Regulaminy utrzymania czystości i porządku na terenie gminy powinny zachęcać i zapewniać osiągnięcie tych celów. Gminy powinny zapewnić pozyskanie surowców o jak najlepszej jakości, ale bez nadmiernych obciążeń dla mieszkańców i środowiska (np. zużycie wody do mycia określonych rodzajów odpadów). Brak technologicznego uzasadnienia wprowadzania dodatkowych wymagań dla mieszkańców dotyczących np. mycia odpadów opakowaniowych przed ich wyrzuceniem do śmieci, szczególnie w sytuacji, gdy takie wymagania nie są stawiane przez podmioty przetwarzające odpady.

Zasady optymalnej segregacji

Najlepszym sposobem segregowania odpadów jest ich umieszczenie w oddzielnych pojemnikach:

Papier to m.in.:

- opakowania z papieru lub tektury,
- gazety i czasopisma,
- katalogi, prospekty, foldery,
- papier szkolny i biurowy,
- książki i zeszyty,
- torebki papierowe,
- papier pakowy.

Nie powinno się wrzucać do papieru następujących odpadów:

- papier powlekany folią i kalka,
- kartony po mleku i napojach,
- pieluchy jednorazowe i podpaski,
- pampersy i podkładki,
- worki po nawozach, cemencie i innych materiałach budowlanych,
- tapety,
- inne odpady komunalne (w tym niebezpieczne).

Tworzywa sztuczne i metale to m.in.:

- butelki po napojach,
- opakowania po chemii gospodarczej, kosmetykach (np. szampinach, proszkach, płynach do mycia naczyń itp.),
- opakowania po produktach spożywczych,
- plastikowe zakrętki,
- plastikowe torebki, worki, reklamówki i inne folie,
- plastikowe koszyczki po owocach i innych produktach,
- styropian,
- puszki po napojach, sokach,
- puszki z blachy stalowej po żywności (konserwy),
- złom żelazny i metale kolorowe,
- metalowe kapsle z butelek, zakrętki słoików i innych pojemników,
- folia aluminiowa,
- kartoniki po mleku i napojach – wielomateriałowe odpady opakowaniowe.

Nie powinno się wrzucać do pojemników na tworzywa sztuczne i metale następujących odpadów:

- strzykawki, wenflony i inne artykuły medyczne,
- odpady budowlane i rozbiórkowe,
- nieopróżnione opakowania po lekach i farbach, lakierach i olejach,
- zużyte baterie i akumulatory,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, inne odpady komunalne (w tym niebezpieczne).

Zaleca się zgnieść tworzywa sztuczne przed wrzuceniem do worka.

Szkło opakowaniowe to m.in.:

- butelki i słoiki szklane po napojach i żywności,
- butelki po napojach alkoholowych,
- szklane opakowania po kosmetykach.

Nie powinno się wrzucać do szkła następujących odpadów:

- szkło stołowe – żaroodporne,
- ceramika, doniczki,
- znicze z zawartością wosku,
- żarówki i świetlówki,
- szkło kryształowe,
- reflektory,
- nieopróżnione opakowania po lekach, olejach, rozpuszczalnikach,
- termometry i strzykawki,
- monitory i lampy telewizyjne,
- szyby okienne i zbrojone,
- szyby samochodowe,
- lustra i witraże,
- fajans i porcelana,
- inne odpady komunalne (w tym niebezpieczne).

Zaleca się wrzucać opakowania opróżnione z produktu, bez zakrętek, starać się nie tłuc szkła.

Odpady „zielone” – roślinne to m.in.:

- gałęzie drzew i krzewów,
- liście, kwiaty i skoszona trawa,
- trociny i kora drzew,
- owoce, warzywa itp.

Nie powinno się wrzucać do odpadów „zielonych” – roślinnych następujących odpadów:

- kości zwierząt,
- mięso i padlina zwierząt,
- olej jadalny,
- drewno impregnowane,
- płyty wiórowe i MDF,
- leki,
- odchody zwierząt,
- popiół z węgla kamiennego,
- inne odpady komunalne (w tym niebezpieczne).

Pozostałe odpady trafią do pojemnika na odpady zmieszane – jeśli będzie ich mniej, obniżymy koszty i przyczynimy się do poprawy stanu środowiska.

Niezwykle istotnym uzupełnieniem systemu zbierania odpadów są punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych.

Odpadami komunalnymi, które mogą być przekazywane do punktu, są:

- odpady poremontowe i budowlane,
- odpady wielkogabarytowe (tj. meble, wyposażenie wnętrz, itp.),
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (pralki, lodówki, telewizory, radioodbiorniki, komputery, kalkulatory, itp.),
- zużyte baterie i akumulatory,
- przeterminowane lekarstwa, strzykawki itp.,
- opony,
- odpady niebezpieczne z gospodarstw domowych (pozostałości farb, lakierów, rozpuszczalników, kwasów, olejów, płynów do chłodnic, itp.).

Gminy powinny rozważyć również zagospodarowanie rodzajów odpadów innych niż wymienione. Na przykład w sytuacji, kiedy powstaje duża ilość popiołów, zapewnić ich selektywne zbieranie od właścicieli nieruchomości.

Jak postępować z odpadami w czasie epidemii?

Ministerstwo Klimatu przygotowało wytyczne dotyczące postępowania z odpadami wytwarzanymi w miejscach izolacji oraz kwarantanny zbiorowej.

W opublikowanym na stronie ministerstwa dokumencie „Wytyczne dotyczące postępowania z odpadami w czasie występowania zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2” znajdujemy szczegółowe wytyczne dla:

- gmin,
- osób zdrowych objętych kwarantanną oraz dla osób stosujących środki zapobiegawcze,
- osób przebywających w izolacji,
- podmiotów zajmujących się odbiorem odpadów i gospodarowaniem odpadami.

Odpady odbierane przynajmniej raz w tygodniu

Gminom zaleca się działanie w porozumieniu z wojewodami, policją czy ośrodkami pomocy społecznej, gdyż to właśnie te organy są dysponentami informacji o adresach osób przebywających w izolacji i kwarantannie.

W zakresie gospodarki odpadami gminy powinny zapewnić worki w określonym kolorze i/albo oznaczonych odpowiednim symbolem. Umożliwia to identyfikację odpadów z gospodarstw domowych lub od osób objętych izolacją. Gminy mają zapewnić odbiór odpadów od tych osób nie rzadziej niż co 7 dni. Odpady te powinny być transportowane bezpośrednio do instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych lub miejsc zbierania odpadów komunalnych wyznaczonych przez gminę. Gminy są też odpowiedzialne za dezynfekcję pojemników wielokrotnego użytku oraz środków transportu tego typu odpadów.

Jak postępować z odpadami podczas izolacji?

Odpady pochodzące od osób znajdujących się w izolacji oraz wytworzone w obiektach kwarantanny zbiorowej, powinny zostać przekazane do odbioru dopiero 72 godziny po zamknięciu worka. Worka z odpadami nie należy zapełniać powyżej $\frac{3}{4}$ jego pojemności i zgniatać.

Osoba wynosząca odpady z miejsca izolacji wkłada (w rękawiczkach) wystawiony przez osobę w izolacji worek do drugiego worka, zawiązuje go lub zamyka i zabezpiecza przed przypadkowym otwarciem w chwili jego odbioru (oprócz dokładnego zawiązania worka, można zamknąć go dodatkowo przy pomocy taśmy samoprzylepnej lub sznurka) oraz oznacza datę i godzinę zamknięcia worka.

Należy pamiętać o każdorazowej dezynfekcji lub myciu rąk przed oraz po każdej czynności związanej z pakowaniem i przenoszeniem odpadów do miejsca przeznaczonego do ich gromadzenia. Odpady, których nie można łączyć z innymi odpadami, powinny być pozostawione w domu, w czasie izolacji i przekazane do systemu gminnego, kiedy będzie można opuścić miejsce izolacji.

Wytyczne dla podmiotów zajmujących się odpadami

W przypadku worków, które nie spełniają tych wymagań, odbierający odpady powinni poinformować osobę, która worek wystawiła, o konieczności szczelnego zamykania odpadów. Zaleca się, aby odpady selektywnie zebrane były w miarę możliwości magazynowane przez 9 dni przed skierowaniem ich do przetworzenia.

Ministerstwo zaleca, by odpady odebrane od osób przebywających w izolacji lub z miejsc kwarantanny zbiorowej nie były przetwarzane z udziałem osób sortujących. W przypadku braku możliwości technicznych przetwarzania wyłącznie na zautomatyzowanych liniach, bez udziału człowieka, odpady należy kierować bezpośrednio do unieszkodliwiania. Zaleca się termiczne przekształcanie lub bezpośrednie składowanie, najlepiej na składowiskach z instalacją do aktywnego odgazowania.

Rejestr BDO, czyli Rejestr podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami

BDO to elektroniczna baza danych, w której gromadzone są wszystkie informacje o odpadach. Dzięki niej pełna ewidencja odpadów od momentu ich wytworzenia i przekazania do transportu oraz śledzenie przewozu aż do miejsca przeznaczenia, odbywają się elektronicznie.

Baza ma na celu gromadzenie informacji i zapewnienie elektronicznej realizacji obowiązków rejestrowych, ewidencyjnych i sprawozdawczych. Rejestr został uruchomiony 1 stycznia 2018 roku, jednak dopiero od 1 stycznia 2020 roku, przedsiębiorcy wpisani do rejestru mają obowiązek prowadzić ewidencję i sprawozdawczość odpadów za jego pomocą.

Nazwa rejestr oznacza, że obowiązek rejestracji spoczywa na wszystkich firmach, które produkują lub wprowadzają na rynek jakiegokolwiek towary posiadające opakowanie.

Obowiązek dokonania wpisu do rejestru obejmuje przedsiębiorców, którzy:

- wytwarzają odpady i dokonują ich ewidencji,
- wprowadzają na terytorium kraju produkty w opakowaniach/opony/oleje smarowe/pojazdy/sprzęt elektryczny i elektroniczny/baterie/akumulatory,
- produkują opakowania, importują je lub kupują w ramach transakcji wewnątrzspółnotowych UE.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt. 19 ustawy o odpadach, przez posiadacza odpadów „rozumie się wytwórcę odpadów lub osobę fizyczną, osobę prawną oraz jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej będące w posiadaniu odpadów; domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości”.

Art. 66 ust. 1 ustawy o odpadach informuje, że „posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji, zgodnie z katalogiem odpadów, określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3, zwanej dalej „ewidencją odpadów”.

Kto jest zwolniony z prowadzenia ewidencji odpadów?

Jeszcze do niedawna, ze względu na wytwarzanie odpadów w ramach prowadzenia gospodarstwa rolnego, obowiązek rejestracji w systemie BDO i sporządzania ewidencji odpadów dotyczył wszystkich rolników. Musieli oni sporządzać zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów. Po nowelizacji ustawy o odpadach, która weszła w życie 13 sierpnia 2019 roku doprecyzowano, kto tego rejestru prowadzić nie musi.

I tak, zgodnie z art. 66 ust. 4 ustawy o odpadach, obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów nie dotyczy:

1) wytwórców:

a) odpadów komunalnych,

b) odpadów w postaci pojazdów wycofanych z eksploatacji, jeżeli pojazdy te zostały przekazane do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu lub przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów,

c) będących rolnikami gospodarującymi na powierzchni użytków rolnych poniżej 75 ha, o ile nie podlegają wpisowi do rejestru na podstawie art. 51 ust. 1, tzw. pozwolenie zintegrowane.

2) osób fizycznych i jednostek organizacyjnych niebędących przedsiębiorcami, które wykorzystują odpady na potrzeby własne, zgodnie z art. 27 ust. 8;

3) podmiotów, o których mowa w art. 45 ust. 1 pkt 1;

4) rodzajów odpadów lub ilości odpadów określonych w przepisach wydanych na podstawie ust. 5.

Istotny jest w tym kontekście ust. 5 art. 66 ustawy o odpadach, który mówi, iż Minister środowiska określi (w drodze rozporządzenia) rodzaje odpadów lub ilości odpadów, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji, kierując się ich szkodliwością oraz potrzebą wprowadzenia ułatwień w przypadku wytwarzania niewielkich ilości odpadów.

I tak w załączniku do rozporządzenia ministra klimatu (z 23 grudnia 2019 r. w sprawie rodzajów odpadów i ilości odpadów, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów) określono rodzaj odpadów i ich ilość w skali roku. Ilości tej nie można przekroczyć, jeśli chcemy korzystać z prawa do nieprowadzenia ewidencji odpadów. Wymieniono m.in. odpady toner drukarki, drewno, szkło czy tworzywa sztuczne.

lp.	rodzaje odpadów	kod odpadów ¹	ilość odpadów [Mg]/rok
1	odpadowa masa roślin	02 01 03	bez ograniczeń
2	odchody zwierzęce	02 01 06	bez ograniczeń
3	odpady z gospodarki leśnej	02 01 07	do 10
4	odpady metalowe	02 01 10	do 10
5	odpady kory i kora	03 01 01	do 20
6	trociny, wióry, ścinki, drewno, płyta wiórowa, i fornir inne niż wymienione w 03 01 04	03 01 05	do 20
7	odpadowy toner drukarski inny niż wymieniony w 08 03 17 ²⁾	08 03 18	do 0,2
8	odpady z toczenia i piłowania żelaza oraz jego stopów	12 01 01	do 0,1
9	odpady z toczenia i piłowania metali nieżelaznych	12 01 03	do 0,05
10	inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	13 02 08*	do 0,02
11	opakowania z papieru i tektury	15 01 01	do 0,5
12	opakowania z tworzyw sztucznych	15 01 02	do 0,5
13	opakowania z drewna	15 01 03	do 1
14	opakowania z metali	15 01 04	do 1
15	opakowania wielomateriałowe	15 01 05	do 0,5
16	opakowania ze szkła	15 01 09	do 0,2
17	opakowania tekstyliów	15 01 10*	do 0,2
18	opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych lub nimi zanieczyszczonych	ex ³⁾ 15 01 11*	do 0,05

19	opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego inne niż z azbestu, włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	15 02 03	do 0,2
20	sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki) i ubrania ochronne inne niż wymienione w 15 02 02	15 02 03	do 0,2
21	zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	16 02 13*	do 0,05
22	zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13	16 02 14	do 0,1
23	elementy usunięte ze zużytych urządzeń inne niż wymienione w 16 02 15	16 02 16	do 0,05
24	nieorganiczne odpady inne niż wymienione w 16 03 03, 16 03 80	16 03 04	do 0,2
25	organiczne odpady inne niż wymienione w 16 03 05, 16 03 80	16 03 06	do 0,2
26	produkty spożywcze przeterminowane lub nieprzydatne do spożycia	16 03 80	do 0,1
27	baterie zawierające rtęć	16 06 03*	do 0,005
28	baterie alkaliczne (z wyłączeniem 16 06 03)	16 06 04	do 0,02
29	inne baterie i akumulatory	16 06 05	do 0,02
30	magnetyczne i optyczne nośniki informacji	16 80 01	do 0,05
31	odpady z betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	17 01 01	do 10
32	gruz ceglany	17 01 02	do 10
33	odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	17 01 03	do 10
34	zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglano-ceramicznego, odpadów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	17 01 07	do 10
35	usunięte tynki, tapety, okleiny itp.	17 01 80	do 5
36	drewno	17 02 01	do 10
37	szkło	17 02 02	do 5
38	tworzywa sztuczne	17 02 03	do 5
39	miedź, brąz, mosiądz	17 04 01	do 5

40	ołów	17 04 03	do 5
41	cynk	17 04 04	do 5
42	żelazo, stal	17 04 05	do 5
43	cyna	17 04 06	do 5
44	mieszanki metali	17 04 07	do 5
45	gleba i ziemia, w tym kamienie, inne niż wymienione w 17 05 03	17 05 04	do 20
46	materiały budowlane zawierające gips inne niż wymienione w 17 08 01	17 08 02	do 10

Objaśnienie:

¹⁾ zgodnie z kodami, o których mowa w przepisach, wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U z 2019 r. poz. 701, 730, 1403 i 1579).

²⁾ Wskazany rodzaj odpadów dotyczy wyłącznie odpadów powstających z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania farb drukarskich. Odpady powstające z tonerów i kartridży do drukarek biurowych i drukarek stosowanych w gospodarstwach domowych, są oznaczone odpowiednio kodem 16 02 13* albo 16 02 14.

³⁾ poprzedzenie kody odpadu literami „ex” oznacza, że kod z tym oznaczeniem obejmuje wyłącznie odpady określone w drugiej kolumnie załącznika do rozporządzenia, wyodrębnione z rodzaju odpadu określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

Gdzie złożyć wniosek

Rolnicy posiadający gospodarstwa powyżej 75 ha użytków rolnych, mają obowiązek złożenia wniosku i uzyskania wpisu do rejestru BDO. Po jego uzyskaniu muszą prowadzić ewidencję odpadów, w tym również folii rolniczych.

Konsekwencje braku rejestracji

1. Za brak wniosku o wpis do BDO lub o zmianę wpisu albo o wykreślenie z rejestru albo złożenie wniosku niezgodnego ze stanem faktycznym, ustawa przewiduje karę aresztu lub grzywny.
2. Za prowadzenie działalności bez wymaganego wpisu do BDO grozi administracyjna kara pieniężna od 5 tys. zł do miliona zł.
3. Za nieumieszczanie numeru rejestrowego na dokumentach sporządzanych w związku z prowadzoną działalnością, grozi administracyjna kara pieniężna od 5 tys. zł do miliona zł.
4. Za transport odpadów bez wpisu do BDO, przewidziana prawem kara zamyka się w przedziale od 2 tys. zł do 10 tys. zł.

Instytucjami uprawnionymi do przeprowadzania kontroli w tym zakresie są: Krajowa Administracja Skarbowa, Straż Graniczna, Policja, Inspekcja Transportu Drogowego, organy Inspekcji Ochrony Środowiska i Marszałkowie Województw.

Kto składa sprawozdania?

Obowiązek składania rocznych sprawozdań dotyczy firm wytwarzających oraz gospodarujących odpadami, które mają obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów. Ważne jest, że obowiązek sprawozdawczości dotyczy także wytwórców odpadów prowadzących tzw. uproszczoną ewidencję, którzy w ciągu roku wytwarzają niewielką ilość odpadów (do 100 kg odpadów niebezpiecznych lub do 5 000 kg odpadów innych niż niebezpieczne). Ponieważ roczne sprawozdania sporządza się na podstawie prowadzonej ewidencji, istotne jest bieżące monitorowanie ilości wytwarzanych odpadów. Dla wytwórców odpadów posiadających pozwolenia na wytwarzanie odpadów, istotne jest również bieżące monitorowanie rodzajów i ilości wytwarzanych odpadów i ich zgodność z decyzjami administracyjnymi.

Kiedy i jak złożyć sprawozdanie odpadowe?

Termin złożenia rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami za 2019 rok minął 31 października 2020 roku. Warto wspomnieć, że termin ten dotyczy wyłącznie sprawozdań za 2019 rok. Odbiorcą sprawozdania jest marszałek województwa właściwego dla miejsca prowadzonej działalności.

Sprawozdanie w wersji roboczej może przygotować osoba posiadająca uprawnienia użytkownika podrzędnego. Natomiast samo złożenie sprawozdania należy do przedstawiciela firmy, który ma uprawnienia użytkownika głównego w systemie BDO. Za brak prowadzenia ewidencji lub niezłożenie sprawozdania w terminie grożą kary wynikające z kodeksu wykroczeń.

O czym jeszcze warto pamiętać?

Aby bezproblemowo wypełnić sprawozdanie w systemie BDO, trzeba skrupulatnie się do tego przygotować. Na przykład z BDO nie można wygenerować podglądu sprawozdania przed jego wysłaniem. W praktyce oznacza to, że uzupełnione dane trzeba zapisywać w osobnym pliku, a potem jeszcze raz wchodzić w dany dział i sprawdzać czy są prawidłowe.

Po złożeniu sprawozdania, jedynym dowodem wykonania obowiązku jest UPO (urzędowe potwierdzenie odbioru), które można wygenerować z systemu. Warto pamiętać także o załączeniu pełnomocnictwa do reprezentowania podmiotu wraz z potwierdzeniem opłaty skarbowej, zapłaconej we właściwym urzędzie marszałkowskim.

Upoważniający do złożenia sprawozdania powinien zatwierdzić pełnomocnictwo podpisem elektronicznym. Istotny jest także fakt, że składane sprawozdanie nie jest automatycznie powiązane z danymi wskazanymi w rejestrze przedsiębiorcy BDO. Oznacza to, że jeśli sprawozdanie dotyczy rodzajów odpadów nieuwzględnionych wcześniej w rejestrze, to dane w systemie BDO należy niezwłocznie zaktualizować poprzez złożenie wniosku w bazie BDO. Wszystkie dokumenty, na podstawie których sporządzane jest sprawozdanie, należy przechowywać przez 5 lat.

Źródła: Materiały CDR w Brwinowie Oddział w Poznaniu, Ochrona środowiska w gospodarstwie rolnym

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. poz. 1566 i 2180 z późn. zm.)

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
ul. Zwycięska 8, 53-033 Wrocław
centrala: 71 339 80 21 (22), sekretariat: tel. 71 339 86 56
faks 71 339 79 12
e-mail: sekretariat@dodr.pl

Opracowanie:
Urszula Kozaczuk
Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska, DODR

Redakcja i korekta:
Agnieszka Siegel, Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, DODR

Opracowanie graficzne i skład:
Ewa Kutkowska, Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, DODR